

Wanneer plaatsing van broertjes en zusjes samen niet in het beste belang voor de kinderen is

Selwyn, J. (2019). "Sibling Relationships in Adoptive Families That Disrupted or Were in Crisis." *Research on Social Work Practice* 29(2): 165-175.

Hoewel samen plaatsen van broertjes en zusjes in pleegzorg en adoptie belangrijk is en overwegend positief uitpakt, ontdekte Julie Selwyn dat in bijna 80% van gezinnen in crisis of na breakdown slechte relaties tussen broers en zussen een belangrijke rol speelden. Dit levert weer een extra stukje kennis in deze ingewikkelde puzzel en ook extra handvaten om crisis en uithuisplaatsingen te voorkomen.

De gegevens komen uit een enorm onderzoek naar breakdown - 12 jaar na plaatsing- bij 40.000 uit pleegzorg geadopteerde kinderen in Engeland en Wales. Bij breakdown wordt een plaatsing verbroken, terwijl dat niet de bedoeling was. Omdat adoptieouders bijna nooit opgeven, ligt het percentage breakdown bij adoptie uit pleegzorg ligt opvallend laag: 3,2% in Engeland en 2,8% in Wales. In Nederland is breakdown in pleegzorg 30%.

Samen

Eerdere overzichtsartikelen naar plaatsingen van broertjes en zusjes toonden aan dat het samen plaatsen meestal leidt tot grotere stabiliteit van de plaatsing. Samen geplaatst worden geeft de kinderen een gevoel van verbinding en emotionele continuïteit. Scheiding van broertjes en zusjes kan een levenslange impact hebben, een ernstig gevoel van verlies en slechtere geestelijke gezondheid (vooral voor meisjes) en minder kans op steun als volwassene.

Helaas missen veel studies een sterke onderbouwing van het voordeel van de samen plaatsingen en ons begrip is nog beperkt. Zo weten we bijvoorbeeld nog niet zoveel over het ontwikkelen van de relaties na misbruik en trauma, maar we weten wel dat pesten en geweld naar broertjes en zusjes het meest voorkomt in gezinnen met huiselijk geweld en kindermishandeling. Als ouders niet beschikbaar zijn (emotioneel en/of lichamenlijk), dan kan een van de kinderen de ouderrol op zich nemen – we noemen dat 'parentificatie'.

Bijna 80%

Het artikel van Selwyn kijkt naar gezinnen waar het niet goed ging: 41 gezinnen waar breakdown had plaatsgevonden en 42 gezinnen waar de plaatsing in crisis was. Bij 75% van de kinderen was sprake geweest van huiselijk geweld, seksueel misbruik en/of middelen gebruik in het oorspronkelijke gezin en de kans op breakdown was bij deze kinderen groter.

Bij slechts 18 van de 83 gezinnen in het onderzoek bleken de relaties tussen broers en zussen in het gezin normaal te zijn, met een balans tussen positieve en negatieve interacties.

In 64 van de 83 gezinnen (bijna 80%) waren de interacties niet in balans en vooral negatief, of traden er extreme wisselingen op tussen positieve en negatieve interacties. Er waren vaker negatieve interacties wanneer een kind (meestal de oudste) leeftijd en status gebruikte om broertjes en zusjes te beheersen of de zorgende rol niet kon opgeven. Sommige kinderen wilden controle over ieder aspect van het leven van het broertje of zusje en werden anders overweldigd door angst. Twaalf gezinnen konden helemaal geen positieve interacties beschrijven. De auteurs verklaren dit gedrag als een effect van parentificatie. Veel van de problematische kinderen hadden sterk het gevoel onrechtvaardig behandeld te zijn, door het leven en door hun adoptieouders, en hadden het idee dat zij slechter behandeld waren dan hun broers en zussen.

Sommige kinderen waren diep gekwetst doordat een nieuw kind in het gezin kwam, startten met agressieve gedragingen, of weigerden het nieuwe kind te accepteren. Vaak speelden jaloezie en rivaliteit een belangrijke rol. De onbalans kwam vaker voor wanneer de kinderen samen in het gezin kwamen dan wanneer ze na elkaar kwamen.

Geen normaal leven

Het dagelijks leven in de gezinnen met niet-normale broer-zus verhoudingen werd ook abnormaal: minder vrienden en sociale activiteiten, sloten op de slaapdeuren, geen vrienden thuis. Er was veel stress. Broers en zussen leden onder de aanvallen van het kind naar hun ouders, kregen minder aandacht doordat alle aandacht ging naar het problematische kind, ouders waren bang dat de jongere kinderen het gedrag gingen kopiëren. Soms deelden de adoptieouders op: één zorgde voor het problematische kind, de andere voor de andere kinderen. De meerderheid van de broers en zussen werden beschadigd door de aanwezigheid van het problematische kind – direct via lichamelijk, seksueel of emotioneel misbruik en/of indirect via het meemaken van gewelddadig gedrag, veranderingen in het met elkaar omgaan in de familie, stigma's en isolatie. Sommige broers en zussen sloten zichzelf af. Een aantal kon bij het ouder en sterker worden meer hun eigen persoonlijkheid oppakken en de invloed van de oudste beperken. Maar in tegenstelling tot normale broer/zus ruzies nam de agressie vaak niet af naarmate de kinderen opgroeiden en werd soms zelfs levensbedreigend.

Breakdown

Bij de breakdown lag de aanleiding eigenlijk altijd in het geweld van het problematische kind tegen de adoptiefamilie (meestal de moeder, maar ook vader, broers en zussen, grootouders, huisdieren). In acht gezinnen was geweld tegen broers en zussen de directe aanleiding, in andere gezinnen triggerde het feit dat de veiligheid van de kinderen niet gegarandeerd kon worden de beslissing. Slechts in twee gezinnen had de slechte relatie tussen de broers en zussen geen rol gespeeld bij de breakdown.

Niet gesignaleerd

Tragisch was dat ouders vaak voorafgaand aan de breakdown maatschappelijk werkers, geestelijke gezondheid professionals en politie hadden ingeschakeld, maar dat deze de impact van het gewelddadig gedrag naar broers en zussen negeerden. Integendeel, de gezinsleden kregen de schuld en eventueel werden ouderschaps cursussen aangeboden. Ook na de breakdown kwamen professionals zelden terug voor de broers en zussen, ondanks het effect dat de breakdown op de gezinsleden had. De broers en zussen waren verward, bezorgd over de toekomst van het uithuisgeplaatste kind en hadden tegenstrijdige gevoelens van opluchting en woede naar het kind en naar hun ouders. Ze wilden soms ook niet meer met de oudste in verband worden gebracht. Andere kinderen waren alleen maar heel blij met het vertrek van het problematische kind uit het gezin.

Dat geen van de gezinnen hulp had gehad om de relatie tussen de broers en zussen te verbeteren, is wel heel opvallend. Het lijkt erop dat het niet eens bij de hulpverleners opgekomen was dat hier een echt probleem kon zitten.

Op het totaal van de in huis genomen kinderen is het risico van slechte broer-zus-relaties misschien niet groot, maar gezien het effect op breakdown is het een belangrijke factor om mee rekening te houden.

Een recent rapport met literatuur overzicht en commentaren van lijsten om de relatie van siblings in te schatten zijn te vinden in het Think Siblings Project van Coram, 2018.

G. ter Meulen, augustus 2019